

Věra Tydlitátová

Boží blud: přináší náboženství útěchu, nebo bolest?

DAWKINS, Richard (2009): Boží blud. Academia, Praha

Nakladatelství Academia vydalo v roce 2009 knihu britského biologa Richarda Dawkinse známého například publikací *Sobecký gen*. Tato jeho kniha byla napsána již před dvaceti lety a pomohla zpopularizovat sociobiologii. Nicméně u řady odborníků se setkala s kritickými reakcemi, neboť zatímco Dawkinsův přístup k biologii je svěží a objevný, jeho pojmání humanitních věd, do kterých rád vstupuje, je velmi povrchní a laické.

U knihy *Boží blud* je tato Dawkinsova jednostrannost ještě patrnější a bohužel pověst Dawkinse jako vědce dosti snižuje. Zatímco proti jeho popularizaci biologie a genetiky lze těžko namítat něco podstatného, jeho vstup na pole religionistiky je katastrofálním fiaskem. Ve své publikaci *Boží blud* (*The God Delusion*) se tento přírodovědec pokouší o jakési osvobození trpícího lidstva z pout pověřeného a nelogického náboženského myšlení, které je v jeho podání jednoznačným a zcela zbytečným zdrojem utrpení, strachu, ba nemorálnosti.

Pokud autor polemizuje s fundamentalisticky, infantilně, fanaticky a velmi povrchně chápaným náboženstvím, nelze mu upřít zásluhu o relativizaci takových naivně náboženských představ, které skutečně mohou působit zbytečná duševní traumata, ale i fyzické utrpení nebo smrt. To je třeba zdůraznit při vědomí, že existují milióny lidí, a to i v křesťanském prostředí, zvláště v USA, pro které je náboženská výchova v tradiční komunitě mnohdy opravdu zdrojem zbytečného strádání. Pro ně může být Dawkinsova kniha osvobozujícím zjevením, pokud splní tento úkol, lze to jen přivítat. V tomto případě je ale nutné toto dílo považovat spíše za novinářský, populární či propagační žánr, nikoliv

za vědecké dílo, jak se snaží působit. Rozhodně je zarážející, že v České republice, v zemi, kde je téměř všem starším pamětníkům jasné, jak pracuje a kam vede ateistická propaganda, vydala tuto publikaci Academia, která má ambice vydávat vysoce odborná díla.

Nejslabší, a bohužel asi nejrozsáhlejší, částí Dawkinsovy publikace jsou poněkud naivní, ale velmi energické pokusy vyvracet různá prvoplánově chápaná dogmata, přinášet důkazy o neexistenci Boha, o historické podmíněnosti svatých textů a podobně. Čili témata, která byla řešena již v éře církevních otců, ve scholastických disputacích, ve spisech humanistů a osvícenců, ale i současných myslitelů, témata která byla mnohokrát filosofovy, historiky, religionisty, sociology, psychology a teology promyšlena a vyargumentována brilantněji, než to dokáže jistě renomovaný evoluční biolog, ale v humanitních vědách naprostý laik. Nadto je třeba připomenout, že v našich poměrech připomínají tyto snahy jak svojí agresivitou, tak povrchností komunistický zápal pro „vědecký marxismus“ a jeho boj s „náboženským tmářstvím“, boj který byl ve své podstatě bojem proti lidské svobodě, tedy v přímém protikladu k Dawkinsovu tvrzení. Celá Dawkinsova argumentace připomíná pošetilce, který si vyrobí z papíru obludu a tu pak vítězoslavně seká na kusy a pálí před zraky udiveného publika. Dawkinsův bojový zápal pro ateismus, který je parodií na náboženský zápal dávných apologetů, vtipně komentuje v českém doslovu ke knize i Stanislav Komárek.

Bůh, s nímž autor bojuje, totiž není Bohem věřících, je to jen jakési monstrum, stvůra vykonstruovaná podle autorových naivních představ, prázdná a mrtvá modla. Domnívám se, že takový idol by s chutí porážel i leckterý křesťan nebo žid, pokud by měl náladu zabývat se něčím v podstatě tak prostým na tolika stranách textu. Takzvaný spor mezi náboženstvím a vědou je však dnes již odepsaný, pokud někoho opravdu trápí, je pro něj Dawkinsova kniha zajímavá, ale pro víru nemá žádný význam a pro religionistu, byť třeba nevěřícího, je zoufale povrchní, neaktuální a plná omylů a nepřesností. Popravdě tato kniha rve duši každému, kdo si navykl na odborný diskurs, neboť její populárně ideologický jazyk plný argumentačních klišé, homérské odbočky do autorova oboru, kde se cítí více doma, opakované „objevování Ameriky“, všeznákovské mentorování a jistá dávka arogance vůči vzdělaným věřícím lidem jsou všechno jiné než text vědce. A to je v případě nadaného evolučního biologa jistě škoda a pro renomované nakladatelství Academia je to tak trochu ostuda.

DAWKINS, Richard (2009): Boží blud. Academia, Praha.